

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN 2025-1299

18.12.2025

Frende Livsforsikring AS

Ulykke

Gasseksplosjon – deltakelse i forbrytelse – vilkårstolkning – avkortning – fal. §§ 13-6, 13-9 og 13-13- avvist.

Forsikrede ble hardt skadet i en gasseksplosjon. Ulykken skjedde da han og to venner oppholdt seg på arbeidsgivers verksted etter arbeidstiden og lekte med gass. Politiet var på stedet etter ulykken, men henla etter hvert saken på bevisets stilling. Foretaket avslo krav under barne- og ungdomsforsikring, under henvisning til vilkårenes unntak for «frivillig deltakelse i forbrytelse». Subsidiært påberopte det seg avkortning. Saken reiste bl.a. spørsmål om unntaksbestemmelsen kom til anvendelse, herunder tolkningen av begrepet «forbrytelse». Nemnda bemerket at saken reiste bevismessige spørsmål som ikke egnet seg for nemndas rent skriftlige saksbehandling. Nemnda sluttet seg videre til sekretariatets konklusjon om at plikten etter fal. § 13-13 ikke var overtrådt. Nemnda avviste saken.

Saksfremstilling

Forsikrede ble skadet i en eksplosjon natt til 19.3.23.

Det er fremlagt deler av kopi av et poliklinisk notat 19.3.23, hvor det står «Komparentopplysning, info fra Politiet, blir det fortalt at de var noen kompiser inne på et verksted som fylte en ballong med acetylen-gass for å lage en "bombe" for morro skyld».

Skaden oppstod etter at forsikrede, sammen med to venner, hadde låst seg inn i verkstedhallen på forsikredes arbeidssted. Av politidokumentene fremgår at politiet ankom stedet ca. kl. 00:33, hvor de ble møtt av forsikredes to venner. Den ene vennen opplyste da til politiet, at "de var på stedet og skulle fylle opp en plastpose med acetyलगass for å få dette til å smelle. Posen skulle ikke smelle inne i verkstedet, men dette hadde skjedd", og at "han hadde stengt av gassflaskene etter at eksplosjonen skjedde". De to vennene fremstod som skadet, med sår- og brannskader i ansiktet, redusert hørsel og i sjokk. Forsikrede fremstod kritisk skadet. Det ble ikke foretatt ytterligere avhør på stedet.

I vitneavhør av de to vennene, henholdsvis i mars og mai 2023, fremgår at ingen av de to husket hva som hadde skjedd eller noe fra selve hendelsen. Forsikredes far opplyste også, i samtale med politiet i april og juni 2023, at forsikrede ikke husket noe av det som hadde skjedd, og at han på grunn av helsemessige utfordringer ikke var i stand til å forklare seg for politiet.

I politirapport 27.4.23, "Undersøkelse av ulykkesåsted", fremgår at politiet konkluderte med at søppelsekken sannsynligvis var blitt plassert delvis ned i/evt. helt ned i oljefat og fylt opp med gassene acetylen og oksygen. Denne gassblandingen hadde så blitt antent med påfølgende eksplosjon av oljefat og skader på involverte personer.

Politiet henla straffesaken 14.6.23 mot forsikrede og hans to venner etter bevisets stilling.

Foretaket mottok skademelding i mai 2023.

Foretaket avslo kravet (under invaliditetsdekningen for ulykke) 26.6.23, under henvisning til unntaket for frivillig deltakelse i forbrytelser, jf. pkt. 7.4. Det ble særlig vist til:

[...] at dere bl.a har tatt acetylgass, fylt det i en pose med hensikt at det skulle «smelle». Det var ikke meningen at posen skulle smelle inne i verkstedet. Imidlertid ser det ut til at posen med gass, eksploderte inne på verkstedet. [...]

I den foreliggende sak er ulykken forårsaket av at du har tatt deg inn på din arbeidsgivers arbeidsplass. Deretter har du, sammen med andre, uten tillatelse tatt gass fra din arbeidsgiver. Etter [foretakets] oppfatning innebærer disse forhold at du frivillig har deltatt i en forbrytelse og ulykkesskaden er derfor ikke dekket under din forsikring.

Foretaket påberopte subsidiært avkortning grunnet grov uaktsomhet. Under henvisning til uavklart skadeomfang, tok det ikke stilling til avkortningsgraden på daværende tidspunkt.

Forsikrede klaget på vurderingen med informasjon om at forsikrede hadde fått muntlig bekreftelse fra arbeidsgiver på at man kunne bruke verksted til hobbyvirksomhet, og at han ikke hadde brutt seg inn i lokalet, og heller ikke hatt begrenset adgang til å benytte gass-, skjære- og sveiseutstyr. Forsikrede mente at både «[p]oliti og forsikringsselskap [mangler] riktig informasjon. Og derfor er beslutninger tatt på feile premisser».

Foretaket skrev 9.1.24 at det hadde «forsøkt å utgreie flere forhold ved saka, men [arbeidsgiver] har ikkje samtykka til at det blir gjennomført samtalar med dei tilsette. Saka er difor vurdert på ny i lys av klagen din, innhenta politidokument, og ein kort samtale utreier gjennomførte med serviceleiar». Foretaket viste da til brudd på brann- og eksplosjonsvernloven § 5 første ledd at «enhver plikter å vise alminnelig aktsomhet og opptre på en slik måte at brann, eksplosjon og annen ulykke forebygges», og straffeloven § 190 som viser at brudd på denne paragrafen kan straffes med bot eller fengsel i inntil 2 år.

I klage til foretaket av 2.5.24 fremgår bl.a. at påtaleansvarlig på telefon hadde opplyst «at politiet ikke har fått kartlagt hverken hva som har skjedd eller den enkeltes involvering i hendelsen.» Videre siteres: «[Forsikrede] ble hardest skadet av de tre, og er fremdeles arbeidsufør. Han har fått innvilget arbeidsavklaringspenger fra 18. mars 2024. Han har også fått innvilget uføredekning fra [foretaket]. [...]».

I klagesvaret av 8.1.25 fremgår det at foretaket mener (den subsidiære) avkortningen bør settes til 50 %.

Fra forsikringsbeviset siteres:

Begrensninger i [foretakets] ansvar:

[...]

Er forsikrede over 16 år dekker ikke forsikringen ulykkesskader som skyldes at den forsikrede frivillig deltar i forbrytelser eller slagsmål. Forsikringen gjelder heller ikke dersom forsikrede forsettelig eller grov uaktsom fremkaller forsikringstilfellet.

Tilsvarende begrensning er fremhevet i vilkårene:

7. Begrensninger i [foretakets] ansvar (erstatningsplikt)

[...]

7.4. Slagsmål og forbrytelser

Er forsikrede over 16 år dekker ikke forsikringen ulykkesskader som skyldes at den forsikrede frivillig deltar i forbrytelser eller slagsmål.

Forsikrede har i det vesentlige anført at unntaket for «frivillig deltakelse i forbrytelse» ikke kommer til anvendelse, jf. forsikringsavtaleloven (fal.) § 13-6. Det er foretaket som har bevisbyrden, og det må legges til grunn at bevisterskelen er forhøyet til «sterk eller klar sannsynlighetsovervekt», jf. avgjørelse 2012-211. I dette tilfellet er det ikke avklart konkret hva som forårsaket ulykken, eller hvem som eventuelt skal ha utført noen straffbar handling. Det er således heller ikke sterk eller klar sannsynlighetsovervekt for at han frivillig skal ha deltatt i en forbrytelse, og heller ikke om en eventuell slik deltakelse har årsakssammenheng med den ulykken som inntraff.

Ordet «forbrytelse» har heller ingen definert betydning i norsk strafferett i dag. Unntaket for «forbrytelser» bør da ikke få noen anvendelse i det hele tatt. Dersom man lar bestemmelsen få anvendelse, må denne tolkes i tråd med alminnelige tolkningsprinsipper. Uklarhet ved tolkning av vilkårene må uansett tolkes til foretakets ulempe. I mangel av andre definisjoner må det legges til grunn at forbrytelse referer til straffbare handlinger som etter den gamle straffeloven var definert som forbrytelse (jf. også at det i vilkårene i tillegg til forbrytelser er konkret opplistet kun en forseelse – deltakelse i slagsmål). At vilkårene har samme ordlyd som før straffeloven ble revidert, tyder på at begrepet «forbrytelse» da var ment til å samsvare med straffelovens, og at endringen i straffeloven ikke er hensyntatt i nye vilkår. Det å ta gass fra arbeidsgiver, å ta seg ulovlig inn på arbeidsplassen (som ikke er tilfellet), eller brudd på brannl. § 5 er uansett evt. forseelser, sml. HR-2018-1660-A (hvor det i avsnitt 22 ble satt en veiledende verdigrense mellom mindre tyveri og tyveri på kr 2 000). Straffeloven § 190 vil uansett ikke komme til anvendelse i dette tilfellet. Det er uansett bare den frivillige deltakelsen som rammes av unntaket i vilkårene. Eventuell uaktsom overtredelse må vurderes ifht. fal. § 13-9.

Uansett oppfyller ikke foretakets avslagsbegrunnelse (nye avslagsgrunner/lovhjemler) etter klagebehandling kravene i § 13-13. Formålet med reklamasjonsbestemmelsen er iht. Ot.prp.nr. 49 (1988–1989) s. 72 er begrunnet i «hensynet til sikre og det behov sikre må ha for å ha klarhet i hva selskapet vil påberope seg». Foretaket må påberope alle aktuelle grunnlag innen fristen. I foretakets brev 26.6.23 avslås søknad om erstatning på grunn av at han frivillig har deltatt i en forbrytelse. De aktuelle forbrytelsene foretaket påberoper seg er at han ulovlig har tatt seg inn på arbeidsplassen, og at han har tatt gass fra sin arbeidsgiver. Det er da ikke anført at han har overtrådt brannl. § 5, eller at hans håndtering av gassen anses som en forbrytelse. Foretaket må da ha tapt sin rett til å avslå erstatning med denne begrunnelsen. Foretaket hadde på avslagstidspunktet tilgang til politidokumentene, og således tilgang til den informasjon som var nødvendig for å vurdere avslagsgrunnen. At foretaket etter klage (nesten seks måneder senere) kommer med en ny begrunnelse er ikke i tråd med fal. § 13-13.

Når det gjelder foretakets subsidiære anførsel om avkortning grunnet grov uaktsomhet, er dette ikke sannsynliggjort. Det er foretaket som har bevisbyrden også her, og foretaket har ikke angitt hvilken handling han har gjort som gjør at en anser at han grovt uaktsomt har fremkalt forsikringstilfellet. Det er ikke noe hold i konklusjonen om at han har tatt planlagt og/eller gjennomført eksperimentering med gass. All den tid man ikke kan konkludere med at han har hatt noen rolle i det som utløste eksplosjonen, er det heller ikke grunnlag for å si at han har opptrådt grovt uaktsomt. Subsidiært har foretaket mistet muligheten til å avkorte, under henvisning til at det ikke har meddelt sitt standpunkt om aktuell avkortning i tråd med bestemmelsen i fal. § 13-13. Dette da foretaket ikke engang anga en omtrentlig avkortningsgrad før i klagesvaret. Det må i alle fall legges til grunn at de kun kan gjøre gjeldende en avkortning i nedre sjikt da de ikke har uttalt noe om avkortningens størrelse. Det bør derfor i alle fall ikke være høyere avkortning enn 10 %. Atter subsidiært bør avkortningen ta utgangspunkt i maksimalt 30 % (sml. AKN-143), og deretter gjøre fratrekk for skadens omfang, etc.

Forsikrede har også krevd dekning av rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i forbindelse med klagesaken, sml. avgjørelse 2024-506.

Forsikringsforetaket har i det vesentlige anført at tilfellet faller innunder vilkårenes unntak i pkt. 7.4 for «Slagsmål og forbrytelser», jf. fal. § 13-6.

Foretaket kan ikke se at manglende henvisning til fal. § 13-6 har noen betydning for saken, da vilkåret klart innehar påkrevde årsakskrav. Vilkårene må tolkes basert på vanlig språklig forståelse, hvor bl.a. hensyn bak begrensningen må få betydning. Det er heller ikke slik at «forbrytelse» omfatter alle straffbare handlinger. Den opphevede straffelovens inndeling av forbrytelser og forseelser er imidlertid ikke avgjørende for tolkningen av vilkåret. Unntaket bygger på et forsikringsrettslig prinsipp om at forsikring ikke skal understøtte straffbare handlinger. Det er ikke anledning til å forsikre «ulovlig interesse» etter norsk rett. Det motsatte har ikke et aktverdig formål og vil kunne virke kontraproduktivt. Støtte for dette finnes i AKN-2214. Det avgjørende er om handlingen fremstår som klart straffverdig etter allmenn oppfatning og gjeldende rett.

Forsikrede har vært en avgjørende og aktiv bidragsyter til at eksplosjonen kunne skje, med påfølgende personskader og tingskade. Det fremstår også som klart at han, i lys av opplæringen han har fått, må ha vært bevisst både på risikoen dette representerte og at dette innebar ulovlig håndtering av gass som han urettmessig tok fra arbeidsgiver. Håndtering av eksplosive gasser med mål om eksplosjon er ulovlig jf. brann- og eksplosjonsvernloven § 5. I tillegg er bestemmelsene om skadeverk og grovt skadeverk aktuelle, jf. straffeloven § 351 og straffeloven § 352 tredje ledd jf. første ledd bokstav b. Videre er det straffbart å uaktsomt forvolde betydelig personskade på andre jf. straffeloven § 280. Selv om forsikrede var den som ble mest alvorlig skadet, ble begge de to andre påført skader som medførte innleggelse på sykehus. En av de skadde opplyste til politiet at han var innlagt i en uke på grunn av brannskader i ansiktet og fortsatt hadde plager med øyne, hørsel og øresus.

Subsidiært skal det skje en avkortning med 50 % på bakgrunn av at forsikringstilfellet er fremkalt ved grov uaktsomhet jf. forsikringsavtaleloven (fal.) § 13-9. Se f.eks. AKN-2248, AKN-2109, AKN-143 og AKN-2109. Hendelsen i seg selv representerte et betydelig risikopotensial og forsikrede var fullt kjent med denne faren. Forsikrede har uansett mottatt full erstatning fra et annet foretak, og uførepensjon fra foretaket. En avkortning i ulykkesdekningen vil dermed ikke stille ham i en urimelig økonomisk situasjon.

Reklamasjonsfristen i fal. § 13-13 er ikke oversett. Det opprinnelige avslaget (gitt allerede måneden etter innkommet skademelding) oppfylte lovens formkrav. Avslaget (og senere presiseringer) baserer seg på det samme påstands- og rettsgrunnlag: At forsikredes handlinger samlet sett utgjør frivillig deltakelse i en «forbrytelse» og utløser ansvarsunntaket inntatt i forsikringsvilkårene pkt. 7.4, - subsidiært - avkortning på grunn av grov uaktsomhet jf. forsikringsvilkårene pkt. 7.6 og fal. § 13-9. Hovedformålet med reklamasjonsregelen er å forhindre at foretaket bruker uforholdsmessig lang tid på å kartlegge fakta før standpunktet meddeles. Det kan imidlertid ikke samtidig kreves at foretaket har gjort en full analyse av samtlige strafferettslige bestemmelser som kan være relevante, sml. HR-2013-2105-A, hvor Høyesterett uttalte at fristen kan begynne å løpe «selv om selskapet ikke er kjent med alle forhold som kan begrunne et ansvarsfritak».

Det er ikke grunnlag for dekning av juridisk bistand ifm. klagesaken, ettersom det verken er dekning i forsikringsvilkår eller ansvarsgrunnlag.

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Spørsmålet er om vilkårenes unntak for «frivillig deltakelse i forbrytelse» kommer til anvendelse, jf. fal. § 13-6. Subsidiært er spørsmålet om utbetalingen kan avkortes 50 %, under henvisning til grov uaktsomhet, jf. fal. § 13-9.

Slik saken er opplyst finner nemnda at den reiser bevismessige spørsmål som ikke egner seg for nemndas skriftlige saksbehandling, jf. vedtektene for Finansklagenemnda pkt. 4 bokstav d, der det fastsettes at en sak kan avvises fra nemndsbehandling dersom «saken ikke lar seg behandle uten at dette i særlig grad går ut over nemndas effektivitet», jf. lov 17. juni 2016 nr. 29 om klageorganer for forbrukersaker § 14 første ledd bokstav f, jf. Prp. 32 L (2015-2016) pkt. 10.6.1.3.

Forsikrede fikk ikke medhold av sekretariatet. Med hensyn til det uklare hendelsesforløpet, fant sekretariatet at det ikke kunne stilles for strenge krav etter fal. § 13-6 mht. angivelsen av nøyaktig straffebestemmelse, eller eventuelle etterfølgende endringer i disse. Foretaket hadde uten ugrunnet opphold informert om avslagsgrunnlaget og reaksjonen, og dette var tilstrekkelig. Plikten etter fal. § 13-13 var heller ikke overtrådt. Sekretariatet fant ikke grunnlag i bestemmelsens forarbeider til å oppstille et krav om presisering av avkortningsgraden. Manglende konkretisering av avkortningsgraden kunne derimot få avtalerettslig betydning. I denne saken var dette uansett ikke avgjørende, da forsikrede ikke hadde grunn til å tro at foretaket ville la avkortningsspørsmålet falle selv om avkortningsgraden først ble presisert i klagesvaret til nemnda. Når det gjaldt anvendelsen av unntaksbestemmelsen, var sekretariatet uenig i foretakets anførsel om at forsikringsrettslige prinsipper tilsa at forsikring ikke kunne understøtte straffbare handlinger. Synspunktet om forsikring av ulovlige interesser ga derfor ikke grunnlag for avslag alene. Tolkningen av unntaksbestemmelsen måtte skje etter vanlige avtalerettslige tolkningsregler, hvor også forbrukeravtaledirektivets art. 5 fikk betydning. Ettersom rekkevidden av begrepet «forbrytelse» syntes uklar, kunne uklarhetsregelen tilsi at det var skillet etter den gamle straffeloven som skulle legges til grunn. Når det var tale om å legge til grunn et relativt sterkt klanderverdig forhold, stilte sekretariatet likevel spørsmål ved om det skulle oppstilles et skjerpet beviskrav, jf. HR-2016-2579. Slik saken var fremstilt, reiste den uansett bevismessige spørsmål som ikke egnet seg for behandling i nemnda. Sekretariatet la til grunn at hverken spørsmålet om unntaket kom til anvendelse eller om det var grunnlag for 50 % avkortning, ville bli avklart i FinKN.

Nemnda har gjennomgått all fremlagt dokumentasjon i saken. Etter en konkret vurdering slutter nemnda seg til sekretariatets begrunnelse og konklusjon.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Saken avvises.

Ved behandlingen deltok Kaja de Vibe Malling (leder), Barbro Paulen (bransjerepresentant) og Paal Bjønness (forbrukerrepresentant).